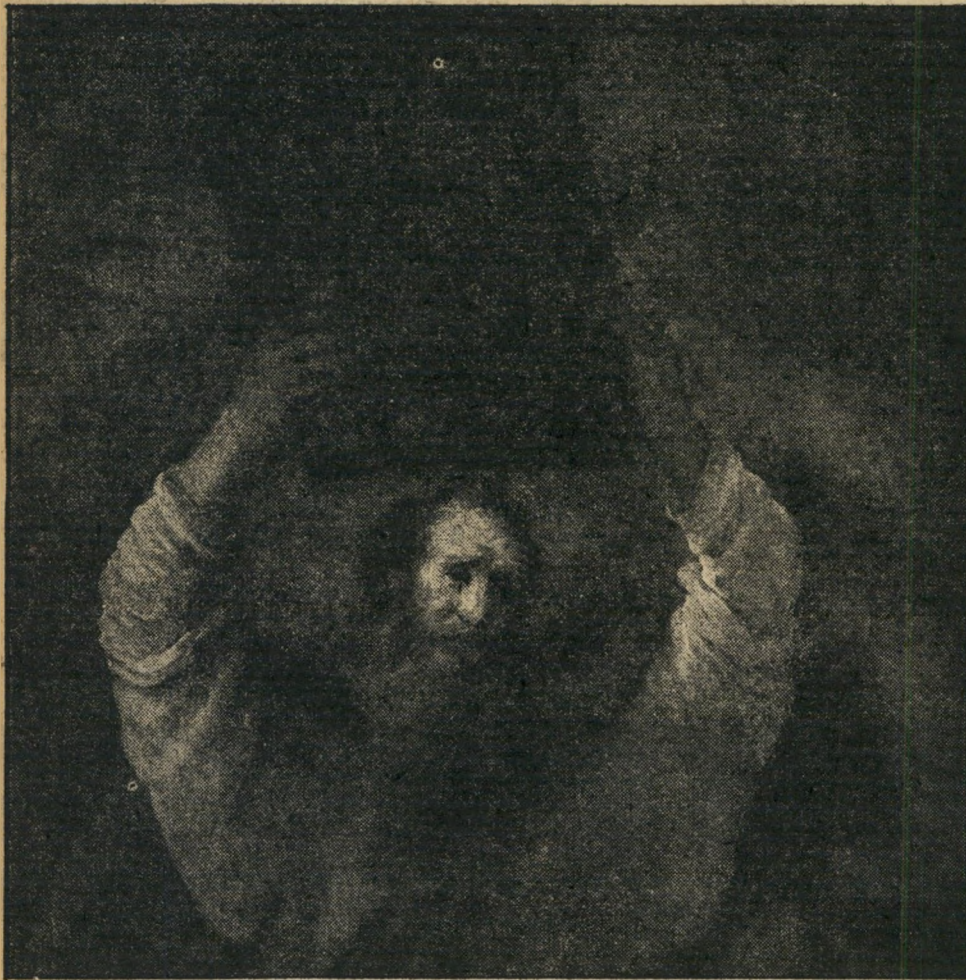

האומנים יהודים אנחנו?

מחנות — מחנה היהודים, העם הנבחר, ומחנה הגויים, שכולם זרים, אכזרים ומשחיתים. אולם מה שקרה בדור האחרון בארץ-ישראל מעמיד חלוקה זו בספק חמור. בעיני חלק ניכר של המחנה היהודי חדלו הגויים להיות מחנה אחד, שכולו שחור. ואילו המחנה היהודי עצמו אינו כה ברור ושלם עם עצמו כפי שהיה נדמה.

שפוך חמתך על הגויים אשר לא ידעוך, ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו, כי אכל את יעקוב ואת נוהו השמו! שפוך עליהם זעמך, וחרון אפך ישיגם! תרדוף באף ותשמידם מתחת שמי אדוני וישפטים אלה יאמרו השבוע ליד שולחן הסדר, בבתים ישראליים רבים. הם מבטאים את הבטחון המוחלט כי העולם מתחלק לשני

— מאת אורי אבנרי —

גוריון, ישנה רציפות גמורה של היסטוריה יהודית. זוהי התפיסה שעמדה לנגד עיניהם של העסקנים שהתכנסו לפני עשר שנים במוזיאון התלאביבי וחתמו על מגילת העצמאות. מגילה זו מכריזה על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל, היא מדינת-ישראל. בהקדמה שלה חזרו המנסים חיים על כל הטענות השיגרתיות של התפיסה ההיסטורית המקובלת. כך קבעו, למשל, כי „לאחר שהוגלה העם (היהודי) מארצו בכוח-הזרוע... לא חזל מתפילה ומתקווה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חרותו המדינית.“ החוק הראשון שנתקבל במדינה החדשה, חוק השבות, נותן ליהודים זכויות יתר, שאין בהן ללא-יהודים.

אולם בשום מקום לא העזו מעצבי דמותה של תחוקת המדינה לפרט מה זה, בעצם, יהודי. הם לא עשו זאת, מפני שכל נסיון כזה היה מדליק את חפתיל להתפוצצות פנימית גדולה. כי הדבר הנראה כל כך ברור ומוכן מאליה, אינו ברור ומוכן כל עיקר.

דווקא בשנה האחרונה נסתבר כי אין תשובה כנה מן המוכן אף לאחת מארבע הקושיות.

★ ★ ★

ה זעזוע הראשון בא כמעט במקרה. בין העולים האחרונים מפולין היו כמה עשרות זוגות מעורבים — לרוב בעלים יהודיים שנשאו בארץ מולדתם נשים בלתי יהודיות. הציבור הישראלי, שהתחנך בבית-הספר היהודי, סירב לקלוט את הזוגות האלה, והתעלל בעיקר בילדיהם. כמה מן הזוגות ביקשו לחזור לפולין. מאז נסתבר שקיים מצב חוקי מזור מאד.

בתוקף חוק השבות, כל יהודי רשאי לעלות למדינת ישראל. בתוקף חוק האזרחות, כל עולה יהודי הופך אוטומטית לאזרח המדינה, אם לא התנגד לכך בפירוש ובכתב. כך הפכו הבעלים היהודיים לאזרחים ישראלים מבלי לדעת זאת, בעוד נשותיהם הנוצריות נשארו אזרחיות זרות. כשרצו הזוגות לחזור לפולין, סירבה הממשלה הפולנית להחזיר את הבעלים, עד אשר יוכיחו שאינם אזרחים ישראלים.

ככל הפרשה הזאת, דבר אחד חוזק לעין: לגבי המציאות החוקית בישראל, „יהודי“ הוא איש השייך לעדה הדתית היהודית. המחליטים

למדנו כולנו בבית-הספר. הכרה זו הונחלה לנו כדבר מובן מאליה, אשר רק כסיל יפקס בו. בכל חברה, בית-הספר הוא מוסד תעמולתי, הכופה על תלמידיו את התפיסה החברתית המקובלת. בארץ-ישראל, רעה במדינת ישראל, בית-הספר העברי הוא מוסד של תעמולה ציונית. תפקידו להקנות לילדים, בגיל שלפני התעוררות תחושתם הביקורתית, את התפיסה היהודית המקובלת.

אסור להגדירה כך: ישנו עם יהודי. עם זה פוזר אמנם בעולם, אך הוא עם ככל העמים, ובדור האחרון החל חוזר למולדתו. הוא הקים שם מדינה שתפקידה לסתור את הבעיות של כל היהודים בעולם, שיחזרו ברבות הימים כולם לארץ-ישראל. הדת היהודית היא דת לאומית, ואין כל הבדל בין העם והדת. מאז אברהם אבינו ועד דוד בן

מטבע בריכוכבא מראה את חזית בית-המקדש. כמו כל מחזמות-היהודים מאז ימי עזרא ונחמיה, לא הפך גם מרד זה למלחמה כלי-יהודית, לא נגע ברוב חלקי העדה היהודית, שחגיגתו בפזורה כבר אז מן הגאונט ועד תעלת לח'סאנש.

מ ח נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? במאות אלפי בתים יהודיים, מסביב לכדור הארץ, ישאלו השבוע קולות ילדותיים שאלה זו. כמו בכל שנה, יהיה סכס לילה-סדר הפגנה רבתי של אחדות יהודית.

תהיה זאת הפגנה גדולה, בגלל היותה ספונטאנית ובלתי מאורגנת. איש לא יכריח את משתתפיה להסב אל השולחן, שיהיה ערוך בדיוק באותה צורה בקליבלאנד (85 אלף יהודים), בחארקוב (100 אלף) ובריו-דה-דאנירו (36 אלף).

גם מי שלא ירגיש דחיפה פנימית לערוך את הטכס העתיק, יחוש באותו ערב בלבו קשר כלשהו למאורע. איש הקומסומול באומסק, שהצהיר במיפקד על לאומיות „רוסית“, הצבר בחיפה, הדוגל בדעות כנעניות, המתבוללת הצעירה בהוליבור, ששינתה את שמה והמסתירה את מוצאה — כליל הסדר ירגישו בכל זאת שהם שייכים לקולקטיב מסויים. שאיש אינו יודע בדיוק מה טיבו.

בשום מקום בעולם אין שייכות זו מעורפלת יותר מאשר במדינת-ישראל. בסטאטיסטיקה מופיעים יהודי ישראל כקבוצה היהודית השלישית בגודלו בעולם — מיד אחרי ארצות-הברית (5,2 מיליון) וזרית-המועצות (2-3 מיליון). הם מהווים 13,2% מכלל מוספר היהודים בעולם, המגיע ל-11,8 מיליון. אולם מקולם לא היה אופיו היהודי של הציבור הישראלי נתון בספק כמו בפרום ליל הסדר, תשי"ח.

אחרי שקשיבו השנה ארבע הקושיות העתיקות של ההגדה, מטוב לבני-הארץ המשכילים לפרוש לקרן זחית לשאול את עצמם ארבע קושיות אחרות לגמרי:

- האם יהודים אנחנו?
 - האם קיים בכלל „עם יהודי“?
 - האם מדינת ישראל שייכת לעם הזה?
- והשאלה המכרעת:
- מה זה, בעצם, יהודי?

★ ★ ★

ה תשובה האינסטינקטיבית הראשונה לשלוש השאלות הראשונות תהיה „כן, בהחלט“ שהרי כך